

Մանգրամի Էֆեմար

Մ Ի Ի Ն Ա Տ Ի Ի

ՈՒՄՈՒՐԸ ԲՕԼԻԹԻԳԸՅՅԷ ՎԷ ՄԵՎԱՏՏԸ ՍԱՅԻՐԷ

ՊԻՐԻՆՃԻ ՍԷՆԷ

1867 ՅՈՒՆՎԱՐ 9 ԲՍՁԱՐ ԻՐԹԷՍԻ

ՆԻՒՄԷՐՈ 245

Մանգրամի Էֆեմար հափթառում 6 ետնի սենետե 300
նիւթէ վերիւր, սենետե վերիւր, բոսթա փորաւոր տափի
իւրեմե օլարագ, 200 զէ՝ օլուր, ալթը ալթը 100 զէ՝ օլա-
րագ, վէ նիւթեւի տափի 50 ար փորայա ալթը ալթը ար :

Իւնաթըն զէ հէր ալթըն իւն, պի-
րիւնի տէ ֆաւա 5, իւրիւնի տէ ֆաւա 2,
վէ իւնիւնիւ վէ ալթը տէ ֆաւա արա 1
էր զուրուշ ալթըն ալթը ար :

Մէքթուր վէ ալթըն, Պէյ-օղլունա տօղլուն-ե տ-
467 նիւթեւի տափի 1 ԷՎԱՆԹ 2 ԷՐԱՆ Թ-պիւ-
նէ ալթըն, կարապետ 8. Փանթեւանէ կէօնեւիւթէ ար :

ՀԱՎԱՏԻՍԱԹԸ ԹԷԼԷԿՐՈՅԻՑԷ

(Առան Հաւա Բար-Պէյ-ար)

Փարիս, 16 յունվար. ախշամըն սաաթ 8
վէ 40 տաղըգաւորնա :

Պէրլինտէն չէքիւմիշ օլան պիր թէլէկրա-
ֆա նէզարէն, կաղէթ տը ֆրօա նամ դա-
զէթա, կալիցիա թարաֆրնա խալիճէ Բու-
սիա վէ Ալթըրիա ապէրի հարէքէթ իթ-
մէքտէ օլտուղունու խապէր վիրմէքտէ տիր :

Մարսիլիա տա թրապլոն բամուղու 140.
Էսհամը Ումուլիյե :

Լօնտրա, 19-2 ֆայիլի ալթընը :

Փարիս, 29, 80 :

Փարիս 17 յունվար, սապահըն սաաթ 11
վէ 40 տաղըգաւորնա :

Մօսգուտա թէճէմիւ իտէն պիր բու-
հանի մէճիւթնտէ, Գանտիա պիւրէկէանը-
նա պիր մուսվէնէթ օլմագ իւզրէ, պիր ի-
անէ տէֆթէրի քիւշաթիւնէ գարար վէրիւ-
միշ տիր : կաղէթ տը Մօսգու նամ դազէ-
թանըն իգարարնա, Ալթըրիա տէ կիրիւթիւթ
հազգընա ազէճէ մուսվէնէթ իթմէք, էն
ազիւ ֆիթուհաթլարաւան գիւտաւէ էլզէմ տիր,
« մէքթըր դազէթա » Բուսիա էլան քէնտի
թութաւաղը թարիգէ գարար վիրմէքտէ տիր :
հալ պու քի Շարգ մէսէլէսինի գարըշար-
մամագ նիւթէինէ մէպնի, խարիճի միւտա-
խէլէլէրի պէր թարաֆ իթտիրէքէք : Շարգ
էհալիսինի քէնտի գուվէթլէրինէ պրաղմա-
ղա պօրճուլունու ալթընտիր » Բուսիա օրտու-
սու շիմաի 700 պին ապէրէ պալիղ օլուր, պի-
նաէն ալթը 400 պին նէֆէրի թէնգիլ պուլ-
մուշ օլտուղու Էնգալիտ նամ դազէթա պէ-
նան իլլէմիշ տիր :

Փարիս, 17 յունվար, ախշամըն սաաթ
8 ինտէ :

Լը Թան դազէթաւորնա նէզարէն, պիր գօն-
ֆէրանս ալթըմաթը թարիգինէ թէլէպպիւս
իլլէմէսի զըմնաթա Տիւվէլի մուսգաւաթա թա-
րաֆընաւան Պապը-Ալիէ թէքլիֆլէր օլուն-
մագաւա իմիշ :

Էսհամը Ումուլիյե :

Փարիս 29 :

Լօնտրա 29-1 :

Փարիս, 18 յունվար ախշամըն սաաթ 10
վէ 40 տաղըգաւորնա :

Ֆրանսըգ տէվէթինին, սէրպէսիլէթէ
տայիր իսլահաթա թէլէպպիւս իթմիշ օլմա-
տը դալէթլէ թէվաթուր պուլմուշ տուր :

Ֆրանսա վիւքէլաւորնա թէպէտիւլաթ
օլմաեւաւագ իմիշ : Ֆրանս նամ դազէթա,
Տիւվէլի մուսգաւաթա թարաֆընաւան, Պապը
ալիէ Շարգ մէսէլէսինի տայիր պիր գօն-
ֆէրանս ալթըմաթըն թէլէպպիւս իլլէմէսինի
թէքլիֆ օլունուղու հալաւաթի եւալանա
լըգարմըն տիր :

Էսհամը Ումուլիյե :

Լօնտրա 29-1 :

Փարիս 29, 30 :

Փարիս, 19 յունվար. ախշամըն սաաթ
1 ինտէ :

Մէքթուր իմէրաթօրիշաւ հաղրէթլէ-
րի քէնտի շիֆա իլլէմիշ տիր :

Պէրլինտէն չէքիւմիշ օլան թէլէկրաֆա
նէզարէն, կաղէթ տը Նօրտ նամ դազէթա,
իւնիւթի քէնտի գապուլ իտէճէկինի պէնան
իտէքէք, կիրիտ ֆամիլիաւորնա ազէճէ մու-
սվէնէթ օլունմաթը զըմնաթա, Լայքիկ գօ-
միթէսինի խիթապէն պիր տալէթնամէ իւն
իթմիշ տիր :

Փարիս, 19 յունվար. ախշամըն սաաթ 6
վէ 25 տաղըգաւորնա :

Տօթիլի իսլահաթլարըն թէլէպպիւս-
թընտան, վիւքէլաւորնա պիր մըգաւորնըն
թէպտիլի նէլէթ իտէճէք տիր :

Վիէննա տան պիր թէլէկրաֆըն թաւտի-
գինէ նէզարէն, Մանարիտան իլլէ ուզալ-
մագ գալաւէսինէ մուսգաւաթ օլունապիւ-
միշ տիր :

Էսհամը Ումուլիյե :

Լօնտրա, 29-1 29-2 :

Փարիս, 30, 29, 65 :

ՆԷՎԷՅԷ

Միլէլի իսապէլի պէնինաւ թէաթի
օլունմաթը միւթաւ օլան երլ պաշը հէ-
տիլէսինէ տայիր կէօրիւլէն մալիւմաթը
թարիլիլէ շաեան միւթալէա օլունուղու
իթիգաւ իլլէ պէր վէճհաթի տէրճը
սահիլէի մագալ օլունուր : չէօլլէ քի,
սէնէի ճէտիտէ հուլուլունտա միլլէմէք,
պուրէ միլանէսինտէ հէտիլէ թէաթի
իթմէք տտէթի էվլէլա Բօմաւաղու հուր
իթմիշ վէ (Հօմուլուս նամ հիւքիւմտար
իթալիտա քեալին (Սապին) գրալը
(Թաղէոս) երլ պաշը վէսիլէսիլէ հէ-
տիլէի մալսուսէ թէսեւր խալպ, շու-
թարիգին քիւշաթըն սէպէպ օլմուշ
տուր : (Շու էսէրաէն իսթիֆատէ իտէն
թագըմ սահիլինի տուսլի պիլիսայր իլլէ
եաւ իտէճէկինտէ շիւրհէ եօգ իսէտէ,
քիսէլէրի գիւնտիտէ օլունալըն նէ եօլաւ
թէգընար իտէճէքլէրի պիլինէմէք) : Ֆա-
գաթ թարիլի մէգպուրտէ հէտիլէի միւ-
թաւտէ ինճիլ վէ խուրմա կիպի թաթլը
միլլէլէլլէ պալտան իսպրէթ օլունուղու
հալտէ, Բօմա հիւքիւմտարլարընտան Օ-
գօստոս նամ իմէրաթօրուն էյեւամը
սալթանաթընտա աեան վէ վիճուհի մէմ-
լէքէթ իլլէ էհալի ճանիպինտէն հէտիլէի
միւթաւտէի գաւտիլ իլլէ պէրապէր ազ չօգ
ազէ տալի ալիզ ու գապուլ օլունմագա
պաշանմըն վէ պու ազէնին պիր մըգ-
տարը բուլթարըն միւպալեւաթնա թաթ-
սիս գըլընմըն տիր :

Միլլէթի իսապէլէ մէզհէպը բուլթը-
րէսթիտէն թէհա պուլտուգտան սօնրա
աւտէթի մէգպուրէ աւաթը պաթըլէի
սալիֆէտէն աւտ իլլէ թէրը իթմիլլէր ի-
տի իսէտէ, գուրուշը միւթէվաւաթաւտէ
թարիգի հէտաեալի թէճտիլ իլլէ արա-
տա քէնտիլէրի իսթիֆատէ իթմէք էմ-
նիլէսիլլէ պաշը թաթալիլի թէհապին ա-

տե՛թի մէջ պուրէյի հատէ իտիպ սալը ճէ-
տիտին պիտի ճի կիւնիւ միւթանթան վէ-
միւքէլէ՛ք ալայար իճրա իթմէյէ պաշ-
լամը, վէ հաթթա ալայը մէզ քիւր կիւ-
նինէ (տիվանէլէր եօրթուսու) նամը վէ-
րիմիշ տիր. պու սըլաւա մուէրիսինին
եազտըզլարնա կէօրէ սալը ճէտիտ հու-
լուլինտէ մանասթըրլարտա պուլունան
կիւրուհ էսագըրթէ թէ՛ճէմիւ իտիպ,
իսթիհզա եօլու պիւ փափա ինթիխապ
վէ ալայը վալայա քիլիսէյէ իսալ իյլէ-
միշ վէ կիւրուհու մէզպուր օյնաեարազ
վէ քիթիսի եիւզի գափալը աճիպ էլ գը-
եաթէ, վէ պազըլարը գատըն էլպէսէսինի
լապիս օլտուղու վէ քիթիսիտէ հայվանաթ
շէքլինտէ վէ դարիպ հէյեթթէրտէ պու-
լունտուղու հալտէ, քիլիսէյէ տուխու-
լիտիպ, պիւ թազըմ գըթաաթը հէզլամիզ
իլէ նաղմէսագ վէ գուրպանիեահտա պիւր
եուհրա թանգիմ իյլէեթէրէ, եօրթու-
կիւնլէրի թէքթիլ օլունճաեա գատար իյշ
ու նուշ իլէ գասաթթէթէնտագ օլտուղա-
րընտան պաշգա, զար օյնամագ վէ քիլի-
սէ տէրունինտէ սըշրաեըպ գօշմագ կիպի
տիւրիւ հարաքեաթը զարիպտէ պու-
լունուրլար վէ կիւնլիշ եթիինէ աղաճ
գապուղունու եազարլար իմիշ. իշպու-
ատէթ իւսէշ վէ պիլ խասսէ Բօմաւա է-
լան մէվճուտ տուր:

Ֆրանսանըն իւք հիւքիւմաւարանը զէ-
մանընտա տախի սալը ճէտիտ հէտիյէսի
իթա օլունմագտա վէ պուլուն սիւվէր
(սուրէթլէր) միւթտուէսի վէճհի աթը
իւզը թօհաթ պիւր հալտէ պուլունմուշ
տուր:

Սէնէնին իւք կիւնիւ ինէք տէրիլէ-
րիյէ կիլինէրէք, գափուլարըն էօնլէ-
րինէ սուֆրալար գուրուպ, էթ վէ պէօ-
րէք վէ պուշագ վէ թէսպիհ վէ թօրազ
գապարլար տօլտուրտուգտան սօնրա, կէ-
լէն կէշէն իսթէտիյինի եէմէյէ վէ պէ-
յէնտիյինի հէտիյէ օլմագ իւզըն ախզ
իթմէյէ տաթթէ իտէրլէր, վէ շու ա-
տէթին իճրասը սէնէր մէզպուրէ գար-
ֆընտա գուհուր իտէպիլէճէք մէսա-
յիպ ու աֆաթըն շու սուրէթլէ տէֆ-
օլունմագ իթիգատընա մէպի օլուպ,
հաթթա սուֆրալար գուրուլուպ, իւ-
զէրլէրի վէճհի մէպսութ իւզըն տօլտու-
րուլտուգտան սօնրա, գիւքուր ու իւ-
նաստան պիւր թազըմ սիհրպազլարա օ-
գուտուպ իւֆլէտիլլէր, վէ էշեաեը վազ
իտէնլէր հագգլարընտա շէյթանլարըն
թայեին իթմիշ օլտուգլարը ֆէնալըզլար
էշեայի մէվգուաեը ախզ ու գապուլ ի-
տէնլէրէ լաճի օլուր գիւլիւմինտէ պու-
լունուրլար իմիշ:

Ալէրիգա գըթասընտա Բէրու մէմա-
լէքինտէ եը պաշը եօրթուսու մէվլիտի
իսա կիւնիւ իճրա օլունմագտա օլուպ,
եէքտիկէրինէ հէտիյէ կէօնտէրմէք առէ-
թի եօղ իսէտէ, պիւր պիլլէրլինի մախ-

սուս պիւր ճէմիյէթկեահտէ ախշամթա-
ամընտա տաթթէթ իտիպ, կիճէ եարսը, է-
հալի իմէլէքէթ հազըր օլտուղու հալ-
տէ, իճրայի ային իթտիքաէն սօնրա,
պէօլիւք պէօլիւք մահէլի մէզքիւրէ
կէլէրէք, հալա շէտիտ վէ միւլայիմ օլ-
սուս, քիւլիյէթ իւզըն աշճըլար պու-
լունտուղունտան, էհալի եէր իւզէրինէ
եաեըլըպ, գաշըպ վէ սպիւրէեէ հաճէթ
օլմագսըզըն, եէմէեի էլէր իլէ հէման
եէյիպ իշէրլէր իմիշ:

Մէքսիգատա եէվմի մէզքիւր էլհա-
լէթուհազիհի էլթօպալըլար կիպի իմրար
օլունուպ, ֆադաթ մուգադտէմէրի եը
պաշը եօրթուսուսա պէշ կիւն թախսիս
օլունուպ, իւք կիւնիւ եէքտիկէրինէ
թէհիյէթէ վէ տէօրթ կիւն մուգիգա-
լարա օյնամագ վէ սէյրանկեահալարա կի-
տիլիպ, իճրայի զէվգ ու շէվգ իթմէեէ
մախսուս իմիշ:

Իյրանտա, սէնէի ճէտիտէ հուլուլին-
տէ, ֆէվգ էլ դայէ իճրայի շատիւմանի
վէ չիթարէթ վէ պիլմիւնաթէպէ եէք-
տիկէրինէ կիտիպ թէպիլիք ու թէհի-
յէթ վէ եը պաշը հէտիյէսի օլմագ իւզ-
րէ, գըրմըզը եումուրթա իրսալինէ միւ-
պատէրթ իտէրլէր իմիշ:

Միլէլի իսէվլէյէ պէյինտէ պիւլիւք
Բասգալիտա նիշանէի մուհապպէթ օլ-
մագ իւզըն, գըրմըզը եումուրթանըն
թէաթի օլունմագ իրանլարտան սիրա-
յէթ իտիպ, թազլիտտէն իպարէթ վէ
իյրանիլէրին գըրմըզը եումուրթա ալըպ
վիւրմէք առէթլէրի քիւրրէի ալիմ մէ-
ճուսիլէրին մապուտլարը օլան Մէթիւր
նամէթիւզին պուլունուղուլա գըրմըշ
պիւր եումուրթատան խուրուճ իթմիշ օլ-
տուղու իթիգատը պաթըլընտան քինա-
յէթ պուլունմուշ տուր:

Ճափա տատարնտա եը պաշը պիլիւ-
րընճա ալայ թէրթիպ իլէ թաղիմ օլու-
նուպ, եալընըզ էլքէքլէր էլպիսէի հա-
րիլիյէ պիլ իթթիսա քիլիսէտէն մուրուր
իտէր, վէ գարըլարը խանէլէրի գաթու-
լարը էօնլէրինտէ տուրուրլար վէ ալայ
պիլթաթիլէն սօնրա թէհիյէի տալը ճէ-
տիտ մագսէտի իլէ եէքտիկէրինէ ճիւզի
պիւրէր հէտիյէ իրսալ իտէրլէր իմիշ:

Հինտիլէր թէ՛ճէտիլէտի սէնին վէ ա-
վամտէ եէքտիկէրինէ հէտիյէլէր կէօն-
տէրիլէրի միսիլիւ վիլլիթալար տա-
խի վէրիպ իսթիֆայի գուսուր վէ իս-
թիտայի եուլի ու սուրուր իտէրլէր իմիշ:

Չինլիլէրին պիլ մուգապպէլէ պիւր պիւր-
լէրինէ կիտիպ թէլլըլի սալը ճէտիտ իլէ
հէտիյէլէր կէօնտէրմէքտէ, վէ իւք կիւն-
քի հալ ու հարէքէթլէրինտէ էլթօբալը-
լարտան հէման պիւր ֆարգլարը օլմաեըպ,
ֆադաթ ֆազլա օլարագ ալայի աղիմ
թէրթիպ իթմէք առէթլէրի վար տըր:
Շէյլէ քի սալը ճէտիտ հուլուլ իթտիկի

կիճէ, տահա ախշամտան սէլայի իմրէ-
րաթօրիտէ պուլունան պիւլիւք շան չա-
լընըպ, թօրլար աթըլըր, վէ մապէտլէ-
րինտէ պիլիլէրինճէ թէրամրէթլէր վու-
րուլուպ, ֆէրտասը կիւն հէր քէս քէն-
տի խանէսինէ գաթանըպ օթուրուր. ի-
քինճի կիւն սէրայի իմրէրաթօրիյէ աղի-
մէթլէ սէնէի ճէտիտէ թէպիտ օլուն-
մագ իւզըն ալայի աղիմ թէրթիպ օլու-
նարագ էօնտէ պիւր չօգ բուլթար, վէ
միւթէազըպէն կիւրուհու բուհպան իլէ
պուլունտանըպ վէ թէսպիլէր էլէ-
րինտէ պիւր խայի բաբաս վէ արգալարը
սըլա ումուլի նաս պուլունուր, վէ պու-
ալայ իւշ կիւն իճրա օլունուր իմիշ: Իշ-
թէ սալը ճէտիտ հուլուլինտէ պիւր թա-
զըմ թէքլիւ ֆաթըլ աղիմ վէ կիւնա կիւն
մէրասիլի սագիլէ իճրասը մինէլգատիմ
թէվարիւս իթմիշ պիւր քէյիլիլէթ օլուպ,
կէրչի մուրուլը զէմանիյէ պազը եէրլէր-
տէ քէսպի խըֆիթէթ իթմիշ, վէ շիմոի-
լէրտէ իօէ շու վէսիլէ իլէ իսթիֆատէ
իտէնլէրտէն մաւտա, շու ուսուլու քիմ-
սէ թահսին իթմէմէքտէ վէ խուսուսիյ-
լէ հասպ էլատէ հէտիյէ իթասընա մէճ-
պուր օլանլար պուլունու լաղվընը գիեա-
տէսիլլէ արղու իյլէմէքաէ պուլունմուշ
իսէլէրտէ, սէնին վաֆլիլէտէն պէրիլէ-
վայիհի գուլուպէ մէնգուշ օլան օ միսիլ-
իւ առաթըն իլէքտէ գօլայ մահվ օլամա-
եաճաղը մալիւմ տիւր:

Թ. Թէհլէր:

— Գէրիինտէ պուլունտան իքի սէնէ էվ-
վէլ պիւր ճէմիյէթ թէշէքքիւլ իթմիշ վէ
պու ճէմիյէթին մագսէտի ազասընըն ի-
շէճէքլէրի չիղարալարըն պազըլէլէրինի
աթմաեըպ հըֆզ ու ճէմ իթտիքտէն
սօնրա, պուլարտան եա էնֆիյէ իմալ
եախօտ առէթա թիւթիւն եափըլըպ սա-
թըլարագ, հասըլ օլաճագ մէպաղ եէթիմ
չօճու գարըն թէրպիլլէ վէ թալիմէրինտէ
իսթիմալ օլունմասընտան իպարէթ օլտու-
ղու վէ իքի սէնէ գարֆընտա աղայի ճէմիյ-
եէթին հըֆզ ու ճէմ իթտիքլէրի չիղարա
պազըլէլէրի վէճհի մէշուհ իւզըն պառ-
էլ իմալսաթըլարագ եիկիլմիլ իքի չօճու-
ղուն թէրպիլլէ վէ թահսիլիլ իմ իթտի-
րիմէսինէ քեաֆի ազշէ հասըլ օլմուշ
իտուկի պիւր դագէթատա կէօրիւլիւշ
վէ աղայի ճէմիյէթ իլէ պուլունլարըն իշ-
տիլլէրի չիղարալարըն մըգուարը պիւր վէճ-
հի մէպսութ իքի սէնէ իշինտէ եալընըզ
չիղարալարըն իշիլէմէյիպ գալան ճիւզի պի-
լէր փարչա ուճարընտան ճէմ օլունան
աղճէնին տէրէճէսինտէն իսթիտալ օլու-
նապիլիպ, շու հալտէ աղայի մէրգու մէնին
պազըլէլէրինի հըֆզ ու ճէմ իթմէք վէ
սօնրա գալըպ ախէրէ իֆրազ իտիպ սաթ-
մագ թէքթալիլինի իսթաթ իթմէքտէն
իսէ, չիղարալարա վիւրթիլլէրի մէպաղը
շու եօլտա վիւրմիշ օլալար, նիշէ եիւզ

ቶኒ •

[illegible]

Ասոնք ամէնքը հաւատնականն , քանի որ ժողովուրդին զխառն ներքեւ բարձ դրեալը քննադնեն խմբագիրք , մէկմէկու դէմ յաւուցած թանակութիւնն քնելով , Տեսնենք թէ միտնու զերջը այս թմբիրը պիտի պատէ ժողովուրդը , թէ արժանաւոր արտադրութեամբ պիտի ծակէ այն Պրոպատիկէ աւազանը , եւ նեխոտ ջուրը դուրս հոսեցնելով , մաքուր պայծառ ջրով պիտի լեցնէ . շատ լայն հոսած ջուրէն աւելի ընտրելի է քիչ բայց մաքուր եւ յստակ ջուրը :

ՀՈԳԵԼՈՐ ԻՇԽԱՆՈՒԹԵԱՆ ՎԻՃԱԿԸ

Ի՞նչ հոգեւոր իշխանութիւն է այս. որ դարու հոգեւոր իշխանութիւնն է, զոր Սիոն ամեագիրը (որ միաբանութեան եւ Ս. Պատրիարքի բերանն է) եռանդուն փափաքով նոյնմբեր 11 թուով փնտռելու ելէր է, եւ ոչոյ նուազման եւ տկարութեան վրայ ցաւօք սրտի կը հեծէ:

Սիոնն՝ ինչո՞ւ «հոգեւոր իշխանութիւն» կը փնտռէ:

Սիոնի նոյն յօդուածը անգամ մը աչքէ անցունող ճշմարտասէրք պարզօրէն պիտի տեսնեն հեղինակին որ դարու ոգիէն ներ- չընջեալ ըլլալը:

Սիոնի ակնարկած աս (Քրիստոսի հոգ-ւոյն օտար) «հոգեւոր իշխանութիւնը» հին է եղեր. «աշխարհի թագաւորաց վրայ մեծ ազդեցութիւն ունի եղեր. յորմէ տիեզերա-սաստ եւ աշխարհակալ թագաւորները կը պատկառին եւ կահարեկին» եղեր: Եւ կը ցաւի որ՝ այսօր եկեղեցականի մը անկար-գութեան դէմ գրող աշխարհականի մը լե-զուն իր ցանկացած դարուն մէջ ի գործ դըր-ուածին պէս հրով եւ սրով զգալու կարո-ղութիւնը չունի այսօրուան հոգեւոր իշխա-նութիւնը:

Ահա Սիոնի այն յօդուածին իմաստը, զոր ա-մեն ուշիմ ընթերցող կարդացած ատեն պիտի պարզ տեսնէ, մանաւանդ եթէ զիտնայ որ նոյն յօդուածը անցեալները Մանդուկի միջոցաւ ամբաստանեալ միաբանի մը մանաւոր պաշտ-պանութեան ակնարկութիւնը կը պարունակէ. որ Ե. Ս. պատրիարքը ճիշտ եւ աղաղակ, օ-րոտում եւ գոռում արձակած էր յիշեալ մի-աբան վարդապետը աքսորելու, բայց . . . չատ չանցած, ընդհակառակն պաշտօնի բարձ-րացոյց, եւ հիմա զանի պաշտպանելու նա-խատինքը ծածկելու համար հարկաւ լայ-լայի դարուն «հոգեւոր, դուն ըսէ հրաւոր եւ սուսերաւոր, իշխանութիւնը կը փնտռէ»:

Գիտենք որ՝ ասի սրբազանին ականջին շան ծանր պիտի գայ, բայց ի՞նչ ընենք, անուրանալի ճշմարտութիւն մի է:

Քրիստոսի չտուած, Առաքելոց եւ նախ-նի հայրապետաց անծանօթ եւ չորրորդ դա-րուն վերջերը կոստանդիան ազդեցութեամբ գոյութիւն ստացած եւ հետզհետէ Եւրօպի-ոյ զանազան կողմերն շնասկար ազդեցու-թիւնն ու արդիւնքը երեւցած հոգեւոր ան-աւանդալ իշխանութիւնն է կարծենք Սիոնի փնտռածը. քանզի քրիստոնէութեան առա-ջին դարէն սկսեալ Սիոնի երեւակայած հո-գեւոր իշխանութիւնը փնտռեցինք. եւ թա-գաւորները սարսող, կրօնականին անառա-կութիւնը պաշտպանելու համար աշխարհա-կանին մահ սպառնացող աշխարհակործան իշխանութիւն մը գտանք կղերին ձեռքը, որ անշուշտ Սիոնի ալ փնտռածն է, որոյ մէկ ճաշակը ընթերցողաց ցոյց տալու համար Չա-մուռեան պատուելոյն թարգմանած եւ Պատրիարքի հրամանաւ Պօլիս ապուած ձօ-յայի քաղաքավարութիւն անուն գիրքէն մէկ քանի օրինակ հոս կը դնենք:

Դար Ը. եւ Թ. «Գաղղիոյ մէջ քանի մը «վանքեր կային որ ողջախոհութեան դէմ «մեղքեր եւ տղայ անցընելներ պակաս չէ-

«ին: Սուրբն Վոնիփակոս կը պատմէ որ՝ «ինկիլիզ ազգին խաթուններն ու կուսան «կրօնաւորութիւնները Հռոմ ուխտի երթալով «իրենց ողջախոհութիւնը կը կորսնցունէին»:

Դար Ժ. «Քրիստոնէական վարդապե-տութիւնն ու բարոյականը մինչեւ ժողո-«վըդեան հովիւներուն եւ եկեղեցւոյ պաշ-«տօնեաներուն ալ մտքէն ելան, մանաւանդ «թէ աւերող իրենք եղան:

Դար ԺԱ. «Աղջիկները եւ կնիկները վան-«քերուն քովերէն անցնելու աւելի ապահո-«վութիւն մը չունէին, կրօնաւորները մէկ «որս մը բռնելու ըլլային նէ, որսը ձեռքէ «չփախցունելու համար վրայ եկողին դէմ «կը կենային, եւ թէ որ գլուխին շատ նե-«ղի գար նէ, վանքին պատին վրայ օտուրի «մասունք կը բերէին, եւ այն ատենը սո-«վորաբար այն վանքին վրայ գաղղիները «ջերմեռանդ պատկառանքէ մը բռնուելով «ետ կը քաշուէին. . . »

Դար ԺԳ. «Հազար կերպ անկարգու-թիւններով աղտոտեցաւ այս դարս. . . ա-նանկ եկեղեցականներ կը տեսնուէին, գի-նետուն կերթային. . . եւ յայտնապէս օտա-ւրիս կը սնուցանէին:

«Կրօնական բարեպաշտութիւնը տըգի-տութիւնով եւ օրէնքներով. . . աւերուեցաւ, «1096-1291 թիւը» որ այնքան մարդիկ կրօնական նախանձով վառուած գէնք կառ-նէին սուրբ գերեզմանը իրենց իշխանութեան տակը առնելու համար, շատ գարշելի մոլու-թիւններու տեսարան եղաւ ամէն տեղ, Ուս-տաւորներն ու խաչակիր զօրքը Եւրօպայի մոլութիւնները՝ Ասիա, եւ Ասիայիները Եւ-րոպա տարին:

«ԺԵ. եւ ԺԶ. դարերուն մէջ եկեղեցա-կանները՝ թէ քանոնայ, թէ վարդապետ, ամէնն ալ տգէտ եւ վարքերնին գէշ մար-դիկ էին, որ իրենց վիճակին յատուկ պարտք եղած բաներուն անհոգանալով բողբոռ հետ կը պտտէին, եւ իրենց եկեղեցան պաշտա-մունքներու համար առած եկամուտին հաց-կերոյթներու կը խաբձէին, եւ ասոնց վերջն ալ շնութիւն կամ պոռնկութիւն էր: Պատ-միչք առ հասարակ կրօնն որ, այն ատենի եկեղեցականներուն մէջ սովորութիւն եղած էր հարձ պահելը եւ սիմօնականութիւնը:

«Քլիմանտի կըսէ, որ այն խեղճ ատեն-ները վարուց ապականութիւնը կուսանաց վանքերուն մէջ ալ մտած էր, եւ մէկ աղջի-կան մը գլուխը մարապետութեան քօղ ձը-գելը՝ որպէս թէ՝ անոր բողբոռիւն ընելու հրաման տալու պէս էր:

«Տգէտ մարդուն կրօնքը անոր կը դիտէ որ ով որ իրեն պէս չխորհի նէ՝ անիկա աշխար-հիս երեսէն վերցունէ, ժողովուրդոց եւ թա-գաւորաց դէմ գէնք կառնէ, եւ քանի մարդ սպաննած եւ քանի թագաւոր աթոռէն վար առած է նէ, այնքան էվէլ վարձք առնել կը յուսայ անդի աշխարհը» (տես հատ. Դ):

Քլիմանտ որ այսչափ օրինակը բաւ է եկեղեցականաց փափաքին եւ փափաքած իշխանութեան ինչ տեսակ բան ըլլալը հաս-կեցունելու հասարակութեան:

Սիոնն՝ ետ դարձած դէպի խաւար դարը կը դիմէ, երթայ բարով, արդի ժողովուրդն նորա հետ գօրծ չունի:

ԽՈՐՈՐՈՎ

ԼԸ ՍԱԺԻՆ ԺԻՆ ՊԼԱՍԸ

Ասի հռչակաւոր զուարճալի եւ մի-անգամայն խիստ օգտաւէտ վիպասանու-թիւն մի է, որ աշխատասիրութեամբ ազ-գասիրի մը ի Գաղղիականէ ի Հայ-աշխար-հիկ բարբառ. թարգմանեալ, արգոյ Յօ-հանէս աղա Գաբրիէլեանի ջանիւք տետր առ տետր սկսած է հրատարակուիլ, որոյ առաջին եւ երկրորդ տետրերը արդէն հը-րատարակուած են եւ հետզհետէ ալ իւ-րաքանչիւր շաբաթ պիտի հրատարակ-ուին:

Մեր հայազգի Գաղղիէրէնագէտքար-գէն սոյն վիպասանութեան ինչ աստի-ճան ընտիր եւ օգտակար գիրք մը ըլլալը լաւ գիտեն, բայց եւ այնպէս կը փու-թան բաժանորդ գրուիլ, որպէս զի հա-սարակաց թանգարանին մէջ ընտիր գանձ մ'ալ աւելնայ:

Իսկ՝ Գաղղիէրէնի անտեղեակ արգոյ հասարակութիւնը եւ լաւ եւս անօգուտ եւ առասպելական անհամ պատմու-թեանց անձնատուր, կամ գերի ըլլալով ունայն տեղը իրենց անգին ժամանակը եւ ստակը վատնող անձինք ի՞նչ կրնեն ի՞նչ կը խորհին: Ահա իրենց ընտիր պատմութիւն մը, որուն ամէն խօսքերը խրատական, խորհրդալից եւ միանգամայն օգտակար ու զուարճալի են ամէն կարգի եւ աստիճանի անձանց համար: Զանի ըն-թերցողը թէ ծեր ըլլայ, թէ տղայ, թէ հարուստ ըլլայ թէ աղքատ, թէ արու ըլ-լայ եւ թէ էգ, իւրաքանչիւր դը անկէ օ-գուտ պիտի քաղէ իրեն, եթէ մոռա ու-թեամբ կարդայ, նաեւ ուշ դնէ թէ եւ պարզ, բայց խորիմաստ ասացուածնե-րուն:

Կը խրախուսենք եւ կը յորդորենք ար-գոյ հասարակութիւնը, որ փութայ բա-ժին մ'ալ իրեն յատկացունել այն ընտիր վիպասանութեանէն, որ ամէն կարգի ան-ձանց տիւրամատչելի ըլլալու համար պարզ ոճով հայացուցած է թարգմանիչը, որուն մեր շնորհակալութիւնը հրապա-րակաւ կը յայտնենք: Ինչպէս նաեւ կը-յուսանք որ արգոյ հասարակութիւնն ալ մեզի ձայնակից պիտի ըլլայ:

Ի Լ Ա Ն

Պէյ-օղլունտա Էրմէնի քիլիսէսի ար-գաքնտա սօլ սօգագտա նիւմէրօ Յ եէնի եափրմը՝ մաղազատա, ալեա վէ խալիս չափուշ վէ միսքէթ իւզիւմիւ շարապ-լարը վէ սայիր կիւնակիւն Ֆրէնք շարապ-լարը կերէք քիւլլիսէթի վէ կերէք օգգա իլէ սաթըլմագտա տըր:

ՍԱՀԻԳ ՂԱԶԷԹԱ
ԿԱՐԱՊԵՏ Ե. ՓԱՆՈՍԵԱՆ
ԼԷՎԱՆՔ ՀԷՐԱԼՏԵՆ ԹԱՊԱՆԷՍԻՍԵԹԷ
ԳԵՅ-ՕՂԼԱՅԱ ՅՕՂԼՈՒ ԵՕԼԵԱ, ՅՕԹՕԿԱՅ ԱԳՈՒԼԼԱ
ՊԵՐՏԵՐԼԷՐ ԳԱՐԵՐՅԵՐԱ ՆԻՄԵՐՈ 467: